

2023: keeruline ja töörohke aasta

Mullune pindala- ja maaelu arengu loomapõhiste toetuste jagamine oli õppimiskoht kõigile.

TANEL TRELL
PRIA OTSETOETUSTE OSAKONNA JUHATAJA

Uue programmiperioodi esimene pindala- ja maaelu arengu loomapõhiste toetuste taotlemise ning jagamise aasta on finišeerumas. On olnud väga eriline ja pidevalt väljakutsesid pakkunud aasta, kust on õpetunde kaasa võtta kõigil osapooltel.

Detsembri lõpp, mil pindalatoetuste taotlejad on tavapäraselt oma pangakontol näinud esimesi taotletud toetusrahaseid, kujunes sama keeruliseks kui eelnevad kuud.

Väljamaksete tähtaeg on küll taotlusaastale järgneva aasta juunis, aga kuna PRIA eesmärk on olnud toetusrahade väljamaksmine võimalikult vara ning oleme seda viimasel kümnendil teinud det-

sembris, siis oli klientide ootus ka 2023. aastal sama.

Põhiline osa toetustest sai aasta lõpuks välja makstud, aga sellele eelnes hetk, kus olime sunnitud tõdema, et peame osade toetuste määramise otsuseid edasi lükkama.

Toetuste hilinemisel oli mitu põhjust

Paralleelselt uue programmi-perioodi toetustega jätkus ka osade eelmise perioodi toetuste taotlemine. Samamoodi on see ka tänavu. Kuna eri programmiperioodide toetuste saamisele ja kontrollimisele esitatavad nõuded on erinevad, siis muudab see kogu protsessi varasemast keerukamaks.

Lisaks on täielikult muutunud kontrollisüsteem ehk nüüd tuleb pinnaseirega vaadelda kõiki taotlusluseid põlde. Varem pidid liikmesriigid toetuste nõuete täitmist

12,5

korda on suurenenud kontrollitavate põldude pind võrreldes 2022. aastaga.

“Euroopa Komisjonilt võib toetuste kontrollimise ja väljamaksmise protsessi mõjutavaid otsuseid lisanduda ka protsessi ajal.

kohapeal kontrollima maksimaalselt 5% taotlejate juures, pinnaseire kasutuselevõtuga on aga kontrollitavate põldude pind võrreldes 2022. aastaga suurenenud 78 000 hektarilt 978 000 hektarile.

Taotlejate jaoks muutus protsess paindlikumaks, aga märgatavalt suurenes PRIA töökoormus. See tähendab, et kui varem sai taotlust täiendada ainult taotlusperioodi lõpuni ehk juuni keskpaigani, siis pinnaseire rakendamise saavad taotlejad nüüd põllu pinda korrigeerida, põllumajanduskultuure muuta ja täiendusi lisada ka hiljem.

Paindlikkuse lisandumine on väga positiivne, sest toetust makstakse tulemuspõhiselt ja nõuetele vastavatele maadele, mis tähendab, et taotlejat ei pea karistama toetuse vähendamise, kui kevadel tehtud plaanid mingil põhjusel hilisemas etapis ei realiseeru. Kui eelnevatel aastatel olid oktoobri lõpuks juba kõik kohapealsed kontrollid lõpetatud, siis nüüd, kui taotlusi saab muuta kuni 1. novembrini, saab PRIA teatud kontrollid alles novembris alustada.

Samas lõplikud seire tulemused selgusid eelmisel aastal ja selguvad ka sel aastal paljuski sügisel, sest osade nõuete täitmist ongi võimalik seirata alles pärast suviste tegevuste lõppu. Seirele järgneb intensiivne suhtlus taotlejatega ja vajadusel ka kohapeal käimine, et selgitada välja lõplik tulemus.

Kui suhtluse tulemusena taotlust muudetakse, siis tähendab see PRIA-le muudatusega seotud nõuete osas selliste põldude või kogu taotluse uuesti üle vaatamist ja se-

da palju hilisemas etapis kui eelnevatel aastatel.

Kõik eelnev tähendab seda, et väga suur osa taotluste menetlustest on nüüd koondunud palju lühemale ajale, mis omakorda tähendab, et sama hulk inimesi peab ära tegema palju suurema hulga tööd ja seda lühema aja jooksul kui varasematel aastatel.

Keeruline tingimuslikkuse süsteem

Parendamise kohti on PRIA poolt ka toetuste reeglite selgitustöös. Nagu näitas eelmise aasta, oli taotlejatel keeruline mõista erinevate toetuste nõuete seoseid ja tingimuslikkuse süsteemi reegleid. Ka sel aastal on tingimuslikkuse nõuetes muudatusi ja kindlasti on see koht, mida me peame oma klientidele rohkem selgitama, et neil oleks lihtsam nõuetes orienteeruda.

2023. aasta toetuste taotluste kontrollimise ja määramise protsesse mõjutas oluliselt ka Euroopa Komisjoni juhiste hilinemine. Näiteks lisandus 2023. aastal liikmesriikidele alles septembris täiesti uus tööloik, mille käigus tuli lisaks pinnaseire kvaliteedi hindamisele teha ka ettevõttepõhine kontroll, mis laiendas kvaliteedikontrolli ulatust olulisel määral – sellise kontrolli vajadus ei olnud eelnevalt teada ja sellega ei olnud arvestatud.

Ka 2024. aastal ei saa me välistada, et Euroopa Komisjonilt võib toetuste kontrollimise ja väljamaksmise protsessi mõjutavaid otsuseid lisanduda veel ka protsessi ajal.

Hilinemisi võib tulla ka tänavu

● 2024. aastasse tuleb meil kõigil võtta kaasa teadmine, et ka tulevikus võivad mitmesugused tähtajad pikeneda. Ka väljamaksed võivad nihkuda hilisemale ajale, eriti kui silmas pidada, et sel aastal on Euroopa Komisjon algatanud toetuste nõuete lihtsustamise, mille rakendamine on osaliselt planeeritud juba 2024. aastasse.

2023. aasta näitas, et ellu kutsutud nõuete lihtsustamine on igati vajalik. See aga tähendab, et selleks tuleb seadusandlusega muuta ka toetuste tingimusi ja nõudeid, mis toob omakorda kaasa vajaduse muuta toetuste info- ja kontrollisüsteemi.

Kuna need protsessid on PRIA lauale jõudnud väga hilises etapis, mil toetustaotluste süsteemi arendus oleks eelmise perioodi toetuste puhul juba valmis ning süsteemid ootel, et kliendid saaksid taotlusi esitada, siis sel aastal tuli tehtavate muudatuste tõttu pindala- ja maaelu arengu loomapõhiste toetuste taotluste vastuvõtu perioodi algusaega nihutada tunduvalt hilisemale ajale. Ja nagu sai eelnevalt märgitud, siis võivad erinevad tähtajad seetõttu ka sel aastal pikeneda, aga kindlasti võtsime eelmisest aastast kaasa teadmise, et vastavat infot tuleb klientidele jagada juba hetkest, kui selline risk tekib.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et ka 2024. aastal on piisavalt keerulisi ülesandeid, mis vajavad lahendamist. Sealhulgas jätkub info-süsteemide arendamine ja parendamine, ning tehnoloogiline risk, mis kaasneb uute süsteemide arendamisega, jääb ka edaspidi alles. Samas ei tohi unustada, et töö tuleb teha kvaliteetselt ja vastavalt toetuste jagamise nõuetele. PRIA saab selles olukorras teha kõik endast oleneva, et protsessid saaksid nendes tingimustes tehtud võimalikult kiiresti ja toetusotsused vormistatud esimesel võimalusel.

“2023. aasta näitas, et ellu kutsutud nõuete lihtsustamine on igati vajalik. See aga tähendab, et selleks tuleb seadusandlusega muuta ka toetuste tingimusi ja nõudeid, mis toob omakorda kaasa vajaduse muuta toetuste info- ja kontrollisüsteemi.